

Minden hölgy garderoobe-jának megújítása céljából kell, hogy „Népszerű osztályunkat” is megismerje.

A forgalmi torlódás kiküszöbölése céljából néhány évvel ezelőtől részre osztottuk üzemünket, ú. m.: földszint és félemelet.

A földszinten a legújabb francia és angol női és férfi összes illeszkedő ruházati kelmék, míg a

félemeleti „népszerű osztályunkban”

előző idényről visszamaradt, azonban nem divatjátmult női és férfi bűt-, kosztüm- és ruhaszövetek kerülnek

csaknem félárban eladásra.

Ezen félemeleti osztályunk a szorosán vett közszükséglet fedési lehetőségét szolgálja, aki tehát

finom szövetből olcsó ruhát

ajt készíttetni, keresse fel már fogalommal nőtt

Népszerű osztályunkat a félemeleten”

helyet újjászervezve hétfőn, e hónap 16-án nyitunk meg.

László és Fekete

10., Petőfi Sándor ucca 14-16.

A VADEMBER

Vadember volt a neve és Vadember volt a cégére annak az elvadult kinézésű egyemeletes károlykörüti háznak, melyet most bontottak le részben azért, hogy ötemeletes palotát építsenek a helyére; részint pedig azért, mert sokan azt hiszik, hogy egyedül csak ez a vén ház állott útjában az Erzsébet sugárútnak. Most aztán, hogy eltűnt a föld színéről a Vadember, bizonyára rövidesen megépül az Erzsébet sugárút is. Százharminc esztendeig állott a Károly körút és a Dob ucca sarkán a Vadember. Öszintén szólva, gusztus kell hozzá és kitartás, hogy valaki százharminc esztendőn keresztül kibírja a Háromdob ucca sarkán, de a Vadember kibírta. Sőt, úgy látszik, jól is érezte magát abban a környezetben, melynek az egykori Országút (valamikor ez volt a Károly körút neve) zárvajos, mozgalmos élete adta a színt. Valamikor, száz esztendővel ezelőtt, ez a vidék volt Pest gettója és országos vásárok idején a Vadember meg az Orczy-ház között bonyolódott le Magyarország gyapjúüzlete. Nemcsak a nyelv- és hangzavar különböztette meg az Országút életét Pest más vidékének az életétől, de ennek a vidéknek még a szaga is külön egyéni szag volt, mely a Terézváros szegényes házaiból áradt ki a Háromdob uccán, a Király uccán és a Kétszeresen uccán keresztül.

*

Mi már vénnek, rozszantnak ismertük a Vadembert. Falai telistele voltak forradásokkal, amelyeket az idő vasfoga hagyott rajtuk. Ábrázata csupa plezúr, csupa hirdetésflastrom. Még a ház ősi cégéré, a Vadembert is eltakarta valami kopott cégtábla. De bizonyára volt idő, — kellett hogy legyen — amikor a Vadember egyemeletes, tympanos frontjával kiállotta a kritikát, mert különben több mint száz esztendővel ezelőtt, 1826-ban nem vásárolta volna meg a puhóri nábob: Marczibányi János. A ház geneológiáját különben száznolcvan esztendőre viszik vissza a levéltári adatok. 1744-ben Jobst János Györgytől vette meg a Vadember ház helyét Rudolf János kapitány. A kapitány özvegye aztán 1790-ben 5500 pengőforintért adta el Bohm Lipótnak és nejeének. Ezekből vette meg a házat 1826-ban 170.000 bécsi értékű forintért puhóri és csókai Marczibányi János, kitől 1831-ben Marczibányi Antal örökölte. Mikor a Marczibányiak kezére jutott a Vadember, akkor még bizonyára csinosabb volt s a jóállású pesti házak közé számított.

Legszebb az ősz a budai hegyekben!

Öszi kúrára legjobb hely a Svábhegyi Szanatórium

a világ egyik legszebb és legmodernebb subalpin (430 m.), klimatikus, diétás gyógyintézete.

Teljes ellátás (napi ötszöri diétás étkezéssel, az összes vízkúrákkal és fizioterápiás kezeésekkel együtt) a dépendance-villákban 22 pengőért az új főépületben.... 26 pengőért kapható

A nábob azonban nem igen lakott benne, hanem Hild Józseffel nagyszerű palotát építtetett magának a Bálvány uccában: azt a palotát, amelyben ma a Magyar Földhitel Intézet rezideál. Marczibányinak alighanem a Vadember környezete ellen lehetett kifogása, mert bizony a Vadember szomszédsága sose lehetett túlságosan előkelő. Balfelől, a Dob ucca másik sarkán az Arany Szitáról elnevezett ház állott. Ezt a házat valamikor Fáy András vásárolta meg, mert jövedelmező lőkebefektetésnek tartotta. A Vadember jobbfelől való szomszédja volt a híres Hacker-szála. Híres-nevezetes multságok, álarcosbálók színhelye volt egykoron a Hacker-szála. Az első magyar „szinjázdók” ebben a házban próbálkoztak, mikor a Rondellából kiszorultak. A magyar szó itt aratta az első sikereket s az első tapsokat és Déryné ifjasszony ebben a házban ismerkedett meg a „világot jelentő deszkákkal”. A következő házban Rumbach Sebestyén, a csodadoktor lakott, azután ott volt a Király ucca és az Országút sarkán az Orczy-familia monstruózus háza, melynek volt vendéglője, kávéháza, s csak zsinagóga — kettő volt benne. Ötszáznál is többen laktak és minden órában egy aranyat jövedelmezett. Az Orczy-ház szomszédságában — túl a Király uccán — terpeszkedett Gyertyánfy Dávid hatalmas háza. De ki tudná mindet elsorolni! Mind-egyiknek megvolt a maga karaktere, a maga nevezetessége, története és különös neve.

Az Orczy-familia házat például „Angol király”-nak hitták. Ez a cégér adott nevet valamikor a XVIII. század végén a Király uccának is. Ezeknek a régi házaknak különben igen mindegyiknek volt cégére, neve, mert ez a cégér a házszámot helyettesítette. Érdekes az is, hogy Pesten két Vadember is volt. Az egyik Terézvárosban: a Marczibányi háza, a másik a Lipótvárosban. Ez a lipótvárosi Vadember még ma is áll a Bazilika háta mögött. Az 1838-as árvíz ugyan nekiment és feldöntötte, de a ház gazdája Hild Józseffel, a neves és divatos építőmesterrel új Vadembert építtetett az elpusztult ház helyére.

*

Szóval ilyen volt száz esztendővel ezelőtt a Károly körút, amelyet abban az időben még Országút-nak neveztek. Országos vásár idején itt telepedett meg és itt zajlott az a kereskedelem, amely az „Új piacról” — a mai Erzsébet térről — kiszorult. A házak udvaraiban hatalmas gyapjúraktárak várakoztak a vevőt. Birkanyírás után ide hordták az ország egész gyapjúkészletét és a pestiek, meg a vidékiek, a „Landjudok” és a morva zsidók, a cseh gyárosok és a görög borkereskedők mind itt üzleteztek. Adták és vették a portékát és itt bonyolították le a kis és nagy határidős üzleteket. Az üzletekről nem csináltak írást, — mondja tréfásan az egykorú — még pedig nem azért nem csináltak írást, mintha túlságosan nagy lett volna a bizalom, de nem volt szükség az írásra, mert ha a portékának időközben felment az ára, az eladó úgyse szállította, ha pedig lement az ára a portékának, akkor a vevő úgyse vette át.

A nemes tanács az országos vásárok idejére erre a vidékre külön helypénztarifát állapított meg: „Von König von England bis zum wilden Mann” — mondja a régi írás,

Eszerint a díjszabás szerint az Orczy-házban minden zsidó „depositorium” és üzlet két forint 30 krajcár helypénzt fizetett. A házunkivüli állványok után 40 krajcár járt a városnak. A „zsidó spanyolfal-kereskedők” 24 krajcár helypénzt fizettek. Egy uccára szóló bolti helyiség után, amelyben könyveket és régi ruhákat árultak, 2 forint 30 krajcár taksát fizetett a kereskedő. A harmadik házban levő zsidó magazinok után már csak egy forint 30 krajcáros helypénzt állapított meg a nemes tanács, míg a Rumbach-féle házban egy uccára szóló üzlet után 2 pengőt kellett fizetni. Viszont ugyancsak a Rumbach-féle házban egy raktár 1 forint 20 krajcárt fizetett, ugyanannyit, mint a Jakabfy-féle ház-

ban való raktár és a Vadember udvarán elhelyezett depositórium is. Az evangélikus templom környékén táboroztak a vászonkereskedők és a szatócs, aki rövidáruportékát árult. Egy rézműves, egy köteles, egy szíjgyártó, továbbá itt táboroztak a kecskeméti és a körösi szíjgyártók. A budai és az óbudai, valamint a kecskeméti és a körösi csizmadiák. Elképzelhető, hogy micsoda zür-zavar, mekkora láрма, kiabálás, ordítás volt itt országos vásár idején! A sok nyersbőr, gyapjú és toll illata összevegyült az ucca porával meg a homokkal és a dobuccai, a királyucai kiskocsmákból kiáradó sült liba illatával. Ennek a sokféle furcsa, átható és nem is kellemes illatvegyületnek volt még

Remarque

Olcsó

Kiadás

Fűzve 3.⁶⁰

Kötve 4.⁸⁰

Dante-kiadás

egy külön speciális melléparfómje. Ez a parfóm nem keletről jött, hanem nyugatról. Nem a Dob ucca felől, hanem a Rokkantak Háza tájékáról. A mai városháza akkor még Rokkantak Háza volt. Ennek a hatalmas épületcsoportnak a károlykörúti részén szállásolták el a furvézer-kaszárnyát. Az a sok ló, amelyre az osztrák ármádia szekereszetének szüksége volt, mind ott lakott a kaszárnya károlykörúti frontján. Úgy látszik, hogy a szekereskatonák nem tartották túlságosan tisztán ezeket a lóistállókat. Ennek a hatása megérezett a falakon kívül is és az átható, szag belevegyült a gyapjú nyersbőr és libatoll illatába.

A puhói nábob ezért nem akart lakni a Vademberben.

*

A Vadember külsőben százharminc esztendeig állott rendületlenül a Dob ucca sarkán, akár a Sion hegye. Az idők folyamán népszerű lett és fogalom is. Elnézték neki, hogy egyre jobban vénül, öregszik, hogy napról-napra jobban hámlik róla a vakolat és mégsem sminkeli, mégsem cicomázza magát. Népszerűségének legszebb éve a hetvenes-nyolcvanas esztendők voltak, amikor még fűszert árultak a Vadember földszintjén abban a helyiségben, amelyben ma patika van. A fűszeresboltnak is a Vadember volt a cégére, melyet Jókai Mór egy kedves mondása tett nevezetessé. Jókai Mór akkoriban a kormány lapjának volt a főszerkesztője, de annyira nem érzett közösséget ezzel a lappal, hogy a nevén kívül egyebet nem is adott neki, sőt ugyanakkor, mikor a nagy regényíró a kormány félhivatalosán főszerkesztőként fungált, ugyanakkor egy másik lapnak írt regényt. Egyszer aztán, mikor véletlenül mégis csak belátogatott a lapjához, — alighanem a fizetését vette fel — a munkatársai szelid szemrehányást tettek neki, hogy ritkán jár be a szerkesztőségbe, középük. Jókai indignálódva válaszolt:

— Hát minek jöjtek? Annyi közöm van nekem ehhez a laphoz, mint a Vadembernek a károlykörúti fűszerüzlethez. Hozzá tartozik ugyan a bolthoz, de se a bolt nem az övé. sem a boltban nincs soha...

Pápaszem